

Cefnogi gwrth-hiliaeth mewn addysg uwch: canllawiau a dyraniadau 2026/27

Dyddiad: 13 Gorffennaf 2026

Cyfeirnod: Medr/2026/33

At: Benaethiaid prifysgolion yng Nghymru

Ymateb erbyn: 12 Hydref 2026 ac 18 Hydref 2027 i
em.cynhwysiant@medr.cymru

Mwy o wybodaeth: Savanna Jones | em.cynhwysiant@medr.cymru

Thema: Gwrth-hiliaeth

Crynodeb:

Mae'r cyhoeddiad hwn yn darparu canllawiau i gefnogi gwrth-hiliaeth mewn addysg uwch, a dyraniadau cyllid gwrth-hiliaeth, disgwyliadau o ran arian cyfatebol, a gofynion monitro ar gyfer 2026/27.

Cyflwyniad

1. Mae'r cyhoeddiad hwn yn rhoi canllawiau i gefnogi gwrth-hiliaeth mewn addysg uwch, ynghyd â dyraniadau cyllid gwrth-hiliaeth, disgwyliadau o ran arian cyfatebol, a gofynion monitro ar gyfer 2026/27.
2. Darparwyd y cyllid hwn yn wreiddiol yng nghylchlythyr CCAUC [W22/05HE: Ymgynghoriad ar gyllid i gefnogi cydraddoldeb hiliol mewn addysg uwch](#) i ymdrin â gwrth-hiliaeth a chefnogi newid diwylliant mewn addysg uwch, yn unol â datblygiadau polisi hil, mynediad a llwyddiant yng [Nghynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol](#). Roedd y cyhoeddiad cychwynnol yn cynnwys amodau arian cyfatebol a'r disgwyliad i brifysgolion ennill dyfarniad siarter cydraddoldeb hiliol erbyn 2024/25. Cadarnhaodd pob prifysgol y [cyflawniad](#) hwn erbyn mis Ebrill 2025.
3. Dylid darllen y cyhoeddiad hwn ar y cyd â chylchlythyr CCAUC [W23/06HE: Addysg uwch ddiogel a chynhwysol: cefnogi addysg cydraddoldeb ac amrywiaeth](#). Ym mis Hydref 2024 cyhoeddodd Medr ei [ganllawiau ar gefnogi gwrth-hiliaeth mewn addysg uwch 2024/25](#) a osododd y cefndir ar gyfer y sector addysg uwch ac a ddilynwyd gan y cyhoeddiad [canllawiau ar gefnogi gwrth-hiliaeth mewn addysg uwch 2025/26](#) ym mis Hydref 2025.
4. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i sicrhau Cymru Wrth-hiliol erbyn 2030. Yn 2024 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru fersiwn newydd o'r [Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol](#) i sicrhau cynnydd cyflym yn erbyn camau penodol, gan gynnwys camau'n gysylltiedig ag addysg drydyddol. Rydym yn disgwyl i brifysgolion ystyried y camau gweithredu hyn a chyfrannu atynt.
5. Rydym yn croesawu'r ffaith bod wyth prifysgol yng Nghymru yn parhau i wneud cynnydd yn erbyn eu cynlluniau gweithredu gwrth-hiliol, fel y'u datblygwyd drwy'r siarter cydraddoldeb hiliol. Mae'r siarter yn cefnogi'r broses o ddatblygu'n brifysgol wrth-hiliol. Rydym yn disgwyl i bob prifysgol barhau i gyflawni yn erbyn eu cynlluniau gweithredu ar gyfer y siarter yn 2026/27.

Dyletswyddau a chyfrifoldebau Medr

6. Mae gan Medr ddyletswydd strategol i hyrwyddo cyfle cyfartal mewn addysg drydyddol, gan gynnwys y modd y mae hyn yn berthnasol i grwpiau tangynrychioledig a phobl â nodweddion gwarchodedig. Rhoddir esboniad manwl ym mharagraffau 8-11 [Medr/2024/03](#).
7. Mae Medr wedi cyhoeddi ei [gynllun strategol](#) sy'n nodi ein hymrwymiad i weithio gyda Llywodraeth Cymru a'r sector i wneud cynnydd tuag at greu Cymru wrth-hiliol ac at sicrhau amgylcheddau dysgu a gwaith sy'n gynhwysol i bawb, waeth beth fo'u hunaniaeth. Mae [cynllun gweithredol](#) Medr hefyd yn egluro y byddwn yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru a darparwyr addysg drydyddol i gyfrannu at y Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol gan Lywodraeth Cymru, gan gynnwys: monitro cynnydd darparwyr addysg drydyddol yn erbyn cynlluniau gweithredu ac/neu ymrwymïadau siarter, a datblygu a chyhoeddi data monitro cydraddoldeb hiliol.

8. Ym mis Ebrill 2026 cyhoeddodd Medr ei amodau rheoleiddio sy'n cynnwys gofynion ar gyfer yr amod lles staff a dysgwyr. Fel rhan o'r rheoliad, mae'n rhaid i sefydliadau gynnal hunanwerthusiad a chyflwyno cynllun gweithredu lles dwy flynedd i Medr. Bydd amod cyfle cyfartal Medr yn dod i rym yn 2027/28. Er mwyn cyfrannu at fodloni'r gofynion hyn yn gysylltiedig â'r amod rheoleiddio, bydd disgwyl i brifysgolion barhau i gydymffurfio â'u hymrwymiaidau gwrth-hiliaeth.
9. Cryfhaodd [Diweddariad Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol](#) gan Lywodraeth Cymru bwyslais y Llywodraeth ar arweinyddiaeth a grwpiau â blaenoriaeth. Disgwylir y bydd atebolrwydd am ymrwymiad prifysgolion i wrth-hiliaeth yn cael ei oruchwylio gan yr aelodau uwch priodol o staff (fel Dirprwy Is-Gangellorion) gyda chefnogaeth cyrff llywodraethu. Disgwylir i brifysgolion hefyd wella'u hymngysylltiad â chymunedau Sipsiwn, Roma a Theithwyr, a'u cefnogaeth i'r cymunedau hynny.

Pwrpas cyllid gwrth-hiliaeth

10. Mae'r cyllid hwn i atal anghydraddoldeb, mynd i'r afael â hiliaeth a chefnogi'r broses o ymwreiddio polisïau ac arferion gwrth-hiliol mewn prifysgolion. Mae'n cyfrannu at newid diwylliant ac at fodloni disgwyliadau'r Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol gan Lywodraeth Cymru.
11. Er bod y cyllid hwn wedi'i fframio o ran hil ac ethnigrwydd, dylai prifysgolion fabwysiadu dull cyfannol o gydnabod sut mae hil ac ethnigrwydd yn croestorri â nodweddion gwarchodedig a grwpiau a materion eraill o fewn cymdeithas, gan gynnwys trais, cam-drin ac aflonyddu ar sail hunaniaeth, llesiant ac iechyd meddwl, ffoaduriaid a cheiswyr lloches a chrefydd a chred, ymhlith eraill.

Dyraniadau ac amodau cyllid ar gyfer 2026/27

12. Mae dyraniadau cyllid 2026/27:
 - i. yn amodol ar ymrwymiad gan brifysgolion i sicrhau arian cyfatebol ar gyfer dyraniadau (fel mewn blynyddoedd cynt, ac fel y nodir yn y tabl cyllido isod);
 - ii. yn defnyddio data myfyrwyr 2024/25 HESA sy'n seiliedig ar boblogaeth gofrestru safonol HESA, wedi'i ostwng i nifer yr unigolion, h.y. os bydd myfyriwr wedi cofrestru ar fwy nag un cwrs ni chaiff ond ei gyfrif unwaith);
 - iii. yn defnyddio data myfyrwyr sy'n cynnwys yr holl gorff o fyfyrwyr: pob dull, lefel a domisil;
 - iv. yn seiliedig ar ddata HESA 2024/25 sydd wedi'u dilysu gan y brifysgol;
 - v. yn ôl ein harfer, mae data myfyrwyr y Coleg Brenhinol Cerdd a Drama wedi'u cynnwys yn nata a dyraniad Prifysgol De Cymru; ac
 - vi. yn cael eu cyflwyno ar ffurf un taliad ym mis **Hydref 2026**. Os yw'r adroddiadau'n anfoddhaol neu'n gyfyngedig, rydym yn cadw'r hawl i adennill cyllid.
13. Dyma ein disgwyliadau ar gyfer defnyddio arian cyfatebol:
 - i. na ddylai dyraniad Medr arwain at unrhyw ostyngiad yn yr adnoddau a ddarperir eisoes gan brifysgolion ar gyfer datblygiadau gwrth-hiliol, gan gynnwys eu hymrwymiad i sicrhau a dangos cynnydd ac ymrwymiad parhaus tuag at ennill eu hachrediad siarter;

- ii. bod prifysgolion yn clustnodi adnoddau ychwanegol i gefnogi camau gwrth-hiliaeth, sy'n uwch na chyfanswm dyraniad Medr o £1m;
- iii. lle caiff unrhyw weithgareddau neu wasanaethau gwrth-hiliaeth sy'n bodoli eisoes eu hariannu drwy gynllun mynediad a ffioedd neu o ffynonellau eraill yn 2026/27, ceir defnyddio'r cyllid a ddarperir gan Medr drwy'r canllawiau hyn neu drwy'r arian cyfatebol gwrth-hiliaeth cysylltiedig i brifysgolion er mwyn cynyddu darpariaeth y gweithgareddau a'r gwasanaethau hyn (mae cynlluniau mynediad a ffioedd yn parhau i fod yn weithredol yn 2026/27 nes bo'r broses gofrestru newydd ar gyfer cyfle cyfartal yn weithredol o 2027/28). Yn yr achos hwn, bydd yn rhaid i'r brifysgol gyfleu'n glir ym mhob adroddiad ac mewn unrhyw waith monitro cydraddoldeb hiliol, sut ac i ba raddau y mae'r cyllid hwn wedi gwella gweithgareddau a gwasanaethau, a gallai hynny fod yn destun archwiliad gennym ni;
- iv. ceir defnyddio arian cyfatebol neu arian Medr i dalu costau tanysgrifiadau aelodaeth perthnasol, hyfforddiant wedi'i hwyluso'n allanol neu arbenigedd arall allanol;
- v. rhaid i brifysgolion gyfrannu'n effeithiol at nodau a chamau gweithredu'r Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol;
- vi. bod prifysgolion yn parhau i fod yn ymrwymedig i'r safonau a nodir yn y Siarter Cydraddoldeb Hiliol a'r camau yn eu cynllun gweithredu;
- vii. bod prifysgolion yn cydweithredu'n effeithiol ar draws y sector trydyddol a chyda phartneriaid allanol, gan gynnwys rhai â phrofiad bywyd, i ddatblygu a rhannu dysgu ac ymarfer; a
- viii. bod yr arian cyfatebol a dyraniad Medr yn arwain at gynyddu cynnydd a chyflymder y cynnydd tuag at ymdrin â hiliaeth, i ymwreiddio arferion gwrth-hiliaeth, gwella cydraddoldeb hiliol, a gweithio tuag at ddyfarniad siarter/parhau i gyflawni dyfarniad siarter.

14. Dyma ddyraniadau 2026/27:

Sefydliad	Dyraniad Medr 2026/27 (gydag isafswm o £50K) £	Arian cyfatebol y sector 2026/27 (dim isafswm) £	2026/27 Cyfanswm £
Prifysgol De Cymru	146,396	146,396	292,793
Prifysgol Aberystwyth	59,540	59,540	119,081
Prifysgol Bangor	70,765	70,765	141,530
Prifysgol Caerdydd	224,540	224,540	449,079
Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant	109,476	109,476	218,952
Prifysgol Abertawe	135,151	135,151	270,301
Prifysgol Metropolitan Caerdydd	87,420	87,420	174,839
Prifysgol Wrecsam	55,059	55,059	110,118
Y Brifysgol Agored yng Nghymru	111,653	111,653	223,305
Cyfanswm	1,000,000	1,000,000	2,000,000

Adnoddau a gwybodaeth

15. Ym mis Gorffennaf 2023 cyhoeddodd Prifysgolion y DU [Tackling racial harassment in higher education: progress since 2020](#) i adolygu effaith canllawiau 2020 ar sut mae prifysgolion yn mynd i'r afael ag aflonyddu hiliol mewn AU a sut y gallant wella ymhellach. Mae Prifysgolion y DU hefyd wedi cyhoeddi cyfres o adroddiadau ar [newid y diwylliant](#) ac ar grefydd a chred, gan fynd i'r afael â [gwrthsemitiaeth](#) ac [Islamoffobia](#)) i ddarparu canllawiau ymarferol er mwyn llywio ystyriaethau hiliol. Yn 2024, cyhoeddodd Prifysgolion y DU ac NUS y DU [lythyr](#) i'r sector yn amlinellu ei ymdrechion i fynd i'r afael â iaith casineb a hiliaeth, i leddfu ofn, i wella cysylltiadau cymunedol ac i amddiffyn rhyddid i lefaru.
16. Ym mis Mawrth 2024, lansiodd y Black Leadership Group [Higher Education Anti-Racism Toolkit \(HEART\)](#). Mae'n cynnwys cynllun deg pwynt i ymwreiddio gwrth-hiliaeth mewn systemau addysg uwch (Gan gynnwys strategaeth, addysgeg a phrofiadau myfyrwyr a staff). Gallai'r adnodd hwn fod yn ddefnyddiol i brifysgolion.
17. Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu matrices aeddfedrwydd fel offeryn hunanasesu sy'n gysylltiedig â Chynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol. Mae'r matrices aeddfedrwydd wedi'i gynnwys yn **Atodiad A** er gwybodaeth. Efallai y bydd prifysgolion yn gweld bod hwn yn adnodd defnyddiol wrth adolygu arweinyddiaeth a threfniadau llywodraethu a thrafod eu cynlluniau gweithredu lles staff a dysgwyr o 2026/27.
18. O fis Mai 2026 ymlaen mae Medr wedi ariannu AU Ymlaen i sefydlu cymuned ymarfer Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant er mwyn cynorthwyo sefydliadau i gyflawni eu hymrwymadau ac i rannu a phrofi arferion cadarnhaol, gan gynnwys arferion yn gysylltiedig â gwrth-hiliaeth.

Cyflawniadau a monitro

19. Dylai gwybodaeth monitro a chyflawniadau ar gyfer 2026/27 adeiladu ar y cynlluniau ar gyfer 2024/25 a 2025/26 a gyflwynwyd i Medr, a bod yn seiliedig ar yr hyn a ddysgwyd o broses y siarter cydraddoldeb hiliol a chanlyniadau cynlluniau gweithredu, yn ogystal â phrofiadau staff a dysgwyr. Mae templed monitro wedi cael ei ddarparu yn **Atodiad B** a dylai'r dogfennau a anfonir atom gynnwys:
 - i. Cynllun gweithredu gwrth-hiliaeth 2026/27 y brifysgol,
 - ii. Templed monitro'r brifysgol, gan gynnwys cynnydd a chyflawniadau hyd at fis Gorffennaf 2027; a
 - iii. Datganiad ariannu i roi cyfrif am ddyraniad Medr ac arian cyfatebol y brifysgol.
20. Os yw cynlluniau gweithredu'r prifysgolion yr un peth â'u cynlluniau gweithredu siarter cydraddoldeb hiliol, gallant gyflwyno cynllun gweithredu'r siarter er mwyn osgoi ail-wneud gwaith a lleihau'r baich o orfod adrodd yn ddiangen.
21. Os bydd Llywodraeth Cymru yn gosod disgwyliadau newydd ar addysg uwch neu'r sector trydyddol yn ystod y cyfnod cyllido, mae'n bosib y byddwn yn gofyn am friffiau gwybodaeth ychwanegol ac/neu'n gofyn fonitro ychwanegol.

Dyddiadau monitro a chyflwyno ar gyfer cyllid ac adroddiadau 2026/27

22. Y dyddiad cyflwyno ar gyfer cynlluniau gweithredu gwrth-hiliaeth prifysgolion yw **Dydd Llun, 12 Hydref 2026**. Cyflwynwch i em.cynhwysiant@medr.cymru.
23. Dyddiad cyflwyno templed monitro 2026/27 yw **Dydd Llun, 18 Hydref 2027**. Dychwelwch y ddogfen fonitro wedi'i chwblhau (**Atodiad B**) i em.cynhwysiant@medr.cymru.

Asesu effaith ein polisïau

24. Rydym wedi cynnal ymarfer sgrinio asesu effaith er mwyn helpu i ddiogelu rhag gwahaniaethu a hyrwyddo cydraddoldeb. Rydym yn rhagweld effaith gadarnhaol ar hil, rhyw, anabledd, oedran, crefydd a chred.
25. Buom hefyd yn ystyried effaith y polisi hwn ar y Gymraeg, a darpariaeth Gymraeg yn sector AU Cymru, a'r effeithiau posibl ar y nodau a geir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Cysylltwch ag em.cynhwysiant@medr.cymru am ragor o wybodaeth am asesiadau effaith cydraddoldeb.

Rhagor o wybodaeth a dogfennau i'w cyflwyno

26. Am ragor o wybodaeth cysylltwch â Savanna Jones (savanna.jones@medr.cymru).
27. Cyflwynwch eich cynllun gweithredu gwrth-hiliaeth i em.cynhwysiant@medr.cymru erbyn **Dydd Llun, 12 Hydref 2026**.
28. Cyflwynwch eich templed monitro i em.cynhwysiant@medr.cymru erbyn **Dydd Llun, 18 Hydref 2027**.

Medr

Y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil
Commission for Tertiary Education and Research

www.medr.cymru

2 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd
CF10 4BZ

2 Capital Quarter
Tyndall Street
Cardiff
CF10 4BZ

Noddir gan
Lywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government